

Stanislav
Vaněk

12)

VLASTNÍ KONCEPCE DALŠÍHO ROZVOJE A FUNGOVÁNÍ ČT JAKO TELEVIZE VEŘEJNÉ SLUŽBY (TVS)

*Jaká kultura společnosti, taková kultura televizní!
Aneb jaká kultura televizní, taková kultura společnosti?
(Podle mne realitou je věta první, cílem věta druhá.)*

Zamýšlím-li se nad zadanou koncepcí, shledávám zásadním především následující:

I/ JAKÁ VLASTNĚ JE DNEŠNÍ ČT?

Záleží na úhlu pohledu:

1.1/ Podle „Výroč. zpráv“ je ve vynikající kondici, a když se nynější GR opět přihlásí, není důvod ke změně.

1.2/ Poslouchám-li spoluobčany – prý „není na co koukat“. A tak to vidí nejen intelektuálové s vyššími nároky.

1.3/ Čtu-li závěry tv-průzkumů týchž spoluobčanů, zde ČT vychází o dost lépe.

1.4/ Poslouchám-li politiky, tak šíře názorů je protichůdná – od chvály po hanu až k nepotřebnosti.

1.5/ Poslouchám-li pana prezidenta, shoduje se s výše uvedeným v tom závěru.

1.6/ Poslouchám-li filmaře nebo sportovce (komunita „piárově“ velmi důležitá!), tak chválí.

1.7/ Poslouchám-li další umělce, mluví o katastrofě!

1.8/ Poslouchám-li interní i externí pracovníky ČT, mnozí kritizují komplikovanou organiz. strukturu a nevysledovatelné toky peněz.

Těm tokům bych rád nevěřil. Ale nedávná kauza s Bison&Rose, a je jedno, zda s 11,7 nebo 9,8 mil., nedůvěřivým závěrům nahrává! (Jsou i výklady, které sem nelze napsat!)

1.9/ A co si myslím já sám?

Že ČT je spíše dobrá než špatná a ke zrušení. Ale s velkými rezervami, které bych se, coby GR, snažil napravit.

ÚKOLY:

Interně by ČT neměla podlehnout iluzi vlastních velmi profesionálně připravovaných „piárových“ materiálů, jejichž cíl je

jiný (obstát před Radou, politiky...), ale v interní praxi se více řídí realističtějším pohledem.

III/ JAK DLOUHO JEŠTĚ VYSTAČÍ STÁVAJÍCÍ VÝŠE KONCES. POPLATKŮ?

S ohledem na ek. vývoj by se poplatky po 9 letech logicky měly navýšit! Když ale sílí, a nikoliv jen populistická volání některých politiků po „zrušení“ TVS, navýšení je neprůchodné. Byť jejich reálná hodnota padá a drahota stoupá. Možnosti ČT budou nyní více než v minulosti odviset od mantinelů politiků. Vyrovnat se s tímto bude zásadním úkolem GŘ pro příští funkční období!

ÚKOLY:

Bud. GŘ by se měl pokoušet o navýšení konces. poplatků, ale mít i řešení pro neúspěch zde.

III/ OD LÁKAVÉ A EFEKTNÍ EXPANZE K ÚSPORNÉMU A EFEKTIVNÍMU „MINIMALISMU“!

Z výše uvedeného je nutná bud. úspornost! Ovšem jaká? Nikoliv z částky na výrobu pořadů! Prioritou by měla být koncepce obsahového i organizačního MINIMA stále ještě efektivní TVS (a vůbec nemyslím pouhé zpravodajství). A ta by se měla odrazit v efektivitě organizační, ve využití vys. okruhů i v žánrových preferencích. Především těch nejdražších – filmů a stále komerčnějšího sportu, který proto v řadě zemí je na komerci a v Česku hl. problémem Registru smluv v ČT! Ale významně zvyšuje stále významnou sledovanost! ČT též nezaměňovat s institucí doplující a zachraňující český film (to zaspali jinde!). I když je to lákavé, prestižní a vděčné! Úkoly TVS jsou jiné a s filmem jen částečně se překrývající.

ÚKOLY:

Zvažovat „minimalismus“ ČT zefektivněný organizačně, v počtu kanálů i v žánrových preferencích.

IV/ ORGANIZAČENĚ ČT NIKDY NEBYLA TAK NEPŘEHLEDNÁ A NEEFEKTIVNÍ JAKO NYNÍ!

Násl. příklad na jednom ze zásadních procesů v ČT – na schvalování projektů do výroby (zde pro ČT art, ale to je nepodstatné) je alarmující a s velkým potenciálem úspor:

NEDÁVNÁ MINULOST		SOUČASNOST	
1	AUTOR	1	AUTOR
2	Producent	2	vývoj pořadů a progr. formátů
		3	kreativní producent
		4	výkonný producent
		5	manažer vývoje Centra dramaturgie záb., div. a hud. tvorby
		6	manažer realizace Centra div., hud. a děts. Tvorby
		7	utajený externí lektor
		8	dramaturg ČT art
		9	dramaturg ředitelství programu
		10	výkonný ředitel ČT art (drží peníze, nikoliv producent, takže ten již neexistuje!)
		11	progr. rada (malá nebo velká)
3	VÝROBA	12	VÝROBA

1/ K té minulosti:

Zač. 90. let se ukázalo, že profese producenta (s obsahovou vizí, ale i se schopností „si to spočítat“) v ČT není, a tak ji dočasně na 2 roky měla nahradit dvojice dramaturga a produkčního s příležitostmi pro oba se té producent. symbióze doučit. V řadě případů to dopadlo úspěšně a zrodil se **producent!** Ten dostal od progr. ředitele „vys. okna“, od fin. a výr. ředitele celkové „své“ finance, se kterými na svém úkolu musel vyjít. Ale producent se mohl i rozhodnout, která okna zajistí levným **archivem**, dražší **akvizicí** nebo nejdražší **výrobou**. To ho i nutilo možnosti archivu i akvizice **znát** (a tak nevyrábět i zbytečně). Ale hlavně též jednodušší, a tak levnější, výrobou si „**našetřit**“ na projekty náročnější. Od autora k výrobě byly pouhé **3(!!!) stupně** – zlatá producentská doba!

2/ K té současnosti:

2.1/ Bylo by falešné se domnívat, že takový nárůst způsobil nárůst vys. kanálů z tehdejších 3 na nyní 5 (o 6 bych nemluvil).

2.2/ Ve finální progr. radě, scházející se min. 1x měsíčně, zasedá snad 15 zaměstnanců. Nevadí, že hlasovací právo mají snad pouze 4, ale připomínky mohou vznášet všichni. Jak obrovská porce prac. času to je! A k tomu těch dalších 11 stupňů – to je finančně ekvivalentní k vyprodukování několika nových pořadů. Navíc proces plodí **bezbřehost nadbyt. připomínek**, které se nakonec nezvládnutelně rozplynou ve svém vlastním moři!

2.3.1/ Profese producenta byla zlikvidována (producent bez financí v rozhodování není producent – profesní názvosloví ovšem zdegradovalo i jinde), ač původně měl být „pupkem“ systému vzešlým z výběr. řízení (a víceméně pouze zde). Dnes tato profese má mnoho i méně erudovaných „nadřízených“.

2.3.2/ Producent býval i efektivnější (zajistil více pořadů), dnes je ubíjen byrokracií systému.

2.4/ Došlo k tak neuvěřitelnému zespolečenštění zodpovědnosti, že ji již nelze vůbec dohledat. Nehledě, že tento kolekt. princip měl snad padnout se samet. revolucí!

2.5/ Výše uvedené srovnání je pochopitelně pouze dílčí ukázkou a dalším se věnovat nemohu. Je snad však dost přesvědčující pro nutnou úspornou systémovou změnu.

ÚKOLY:

V hlavních rysech by org. struktura měla vypadat následovně (pro omezený rozsah řeším pouze tu zásadní část „pavouka“):

GŘ:

6 ředitelů (pod GŘ):

programový
finanční (tu též správa a obchod)
výrobní
technický
TS Brno
TS Ostrava

10 producentů (pod progr. ředitelem):

zpravodajství a publicistiky
sportu (asi dočasně pro celý ČT Sport – viz dále)
dramatické tvorby (vč. filmu a „inscenované zábavy“)
tvorby pro děti (asi dočasně pro celé ČT D – viz dále)
vzdělávání
hudby a divadla (též hud. a div. „zábava“)
dokumentů (které nepokryjí producenti výše)
nových médií
TS Brno
TS Ostrava

Redaktoři/dramaturgové (pod producenty a v počtu podle náročnosti úkolů)

VI ZPÁTKY „POUZE“ KE 4 KANÁLŮM

Opravdu ČT neúsporně potřebuje 5 kanálů?

Vždyť:

1/ I startující DVB-T2 vysílání znamená opět „pouze“ 4 HD kanály v multiplexu, takže ten 5. a popř. další, budou opět mimo potřebný „minimalismus“.

2/ ČT denně asi 5,5 hod. zdvojuje současným vysíláním téhož na více okruzích a nejde pouze o ČT D, které ještě asi 4 roky bude mít pouze asi 95% dostupnost. Za celý rok to znamená 20 075 hod., což během 6-leté funkce GRČ činí skoro 1,5 roků nevyužitého vysílacího okruhu.

3/ Samostatný děts. i sport. kanál a rozsah film. produkce jsou podle informací z webu ČT v mezinárodním měřítku naprostou výjimkou! A i drahou! Opravdu nám jde o takovou výjimečnost? A nejspíše i proto, máme nejlustší muže – gaučové „sportovní“ diváky – v Evropě a naše děti k tomu též směřují.

4/ A úsporné není ani nynější celonoční vysílání na 5 okruzích. Proč, jak se stalo 18. 3. t. r., vysílat 27' pořad o možnosti „koupit si chovnou drůbež...“ 4x v noci na ČT 24? A v brněnském regionu ještě i ve 12:00 hod. na ČT1!? A to vůbec není výjimečné! Sečte-li se to, šlo by o další rok(y) nevyužitého vysílání!

ÚKOLY:

1/ Nelze vyloučit, že ČT se bude muset vyrovnat s návratem ke 4 kanálům, a tak se i znovu zamyslet nad jejich obsahem (absorbovat 5. kanál a nejen to). Přičemž vybudovaná prestiž vysílání především pro děti nemusí ani tolik utrpět!

2/ Potřebujeme i v noci vysílat na všech 5 kanálech a s nesmyslným reprízováním?

VII CO S EKONOMIKOU ČT?

Peníze jsou až na prvním místě! Pak teprve „tvůrčí přetlaky“, fantazie, krása... Minulé 3 kapitoly považuji právě pro ekonomiku ČT za natolik přínosnou, že neuškodí je shrnout:

ÚKOLY:

1/ ČT obsahově minimalizovat, aby veřejná služba „nedostala na frak“, ale ani nepřicházela s nadbytečným! Tj. vědět, co ještě nutné je, a co již nikoliv!

2/ Vrátit funkci producenta co jí patří a nelikvidovat ji

v potěmkinovském „odtržení vysílání od výroby“ s „vývojem“ v čele (obojí by muselo být jinak!) a s následným nepřehledným zástupem „malých šéfů“.

3/ Neobsazovat více vysílacích kanálů než je třeba, zato ty potřebné pak zpřehlednit a „vyždímat“!

VII/ JAK BY SE ALE ŠETRIT (nebo VYDĚLÁVAT?) NEMĚLO!

1/ Z vysílání ČRo jsem se od ředitele Hud. slavností E. Destinnové v Čes. Bud. dozvěděl, že aby se pokračovalo ve skoro 30-leté tradici tel. natáčení koncertu se svět. pěv. hvězdami, které často teprve pak objevila Praha (Sumi Jo, J. Calleja atd.), musel by festival ČT zaplatit skoro 500 000 Kč. Tedy více, než ČT sama na obdobné projekty plánuje! Čili ČT na tom minimu, co se z „lokální“ kultury kdy prezentovalo, chce ještě i vydělat!

2/ Přes 180 000 Kč by musel ČT zaplatit „partnerský veřejnoprávní“ ČRo, aby se natáčel Koncert laureátů soutěže mladých hudebníků Concerto Bohemia – to málo, co vzešlo ze spolupráce obou „veřejnoprávních“ institucí a s jasnou i obsahovou „veřejnoprávností“ jako vrcholné události muzikantských aktivit našich mladých - právě odsud jsou první záznamy dnes již slavného J. Hruší a mnoha jiných!

3/ Podobné hlasy, že natáčí pouze, kdo si to zaplatí, nejsou ojedinělé a spíše jsem k nim nedůvěřivý. Výše uvedené je ale má přímá zkušenost. Pokud si nějaká instituce při kvalitním obsahu takovou cestu pomocí skrytých mecenášů může dovolit, budiž. Ale v žádném případě nemohou být vyloučeni ti, kteří si takovou „pozornost“ k ČT dovolit nemohou a kvalita jejich nabídky je nabíledni!

ÚKOLY:

Popsané praktiky musí být zcela vyloučeny včetně „manažerského oceňování“ za takovou ekon., ale nikoliv kulturní „šetrnost“, což pak spirálu dále roztáčí!

VIII/ INFORMOVAT, VZDĚLÁVAT, BAVIT?

Platí ještě? Vždyť slogan vznikl v BBC před skoro 100 lety ve zcela jiných společ. i tech. podmínkách s jedním vys. okruhem a jistě i s odlišnými preferencemi „veřejné služby“.

1/ To informovat ČT zdánlivě splňuje. Jak objektivně, vyváženě, v intencích doporučení Evropské komise, s nutným „entertainment“...

zde řešit nelze. Ovšem srovnám-li témata informací, jaká nabízí i běžné knihkupectví, s nabídkou ČT, tak to výhra není!

2.1/ Ještě větší problém mám s tím vzdělávat. Vůbec nejde o býv. pořady typu „TV pro školy“, či nějaké „školní“ projekty. Ale o potřebné celoživotní „vzdělávání“ jako všestranný intelektuální rozvoj osobnosti posouvající její kvalitu života a i s pozitivním vlivem na obklopující společnost. Mám na mysli projekty (a vůbec ne drahé, ale přesvědčivé) na způsob třeba těch s celosvětově úspěšným profesorem politické filozofie z Harvardu Michaelem Sandelem s milióny zhlédnutí. Vždyť „naději dává vzdělanost“ - napsal N. Postman ve své slavné knize „Ubavit se k smrti“.

2.2/ ČT pod vzdělávání též zahrnuje diskuze moderátora – tu s filosofem, nebo sociologem, matematikem... především na ČT 24. To je ale spíše povrchnější publicistika, která je velmi „mantinelovaná“ moderátorem a jeho spíše laickou znalostí oboru. Z „vzdělávacího“ hlediska bych raději zhlížel 30' prezentaci určitého tématu třeba astronomie J. Grygarem – sólo (samozřejmě i s možnými ilustračními televizními prvky), než taktéž 30' rozhovor s ním, byť k témuž. Jistě nejde o totéž!

2.3/ Přečetl jsem si pro Radu zpracovanou „Zprávu o vzdělávání ve vysílání v ČT v r. 2016“. A když jsem zde shledal i „Novoroční koncert z Vídně“(!) (protože prý odpovídá klasifikaci EBU – má inf. hodnotu), a takto se „vzdělávacím“ může stát každý pořad, rezignoval jsem. Jde o skvostně profesionálně zpracovaný PR materiál v ČT tolik častý – záměrně přehlacený, bezbřezě sumarizují a zanedbatelně kritický, protože hlavně s „reprezentačním“ cílem.

3/ Největší problém mám s tím bavit (dnes přemíra detektivek!). S nástupem komerce ten požadavek v TVS ztratil smysl. Vždyť ono bavit v hlavním smyslu je hlavní progr. princip těchto televizí a objevuje se zde všude – třeba i ve zpravodajství. Tak proč i v ČT? A navíc dokonce nelze vyloučit, že onen dávný anglický gentleman měl v pojmu zábavy na mysli spíše Shakespeara, než uchechtání se k smrti.

ÚKOLY:

- 1/ Permanentně posuzovat profesionalitu informací ve vysílání.
- 2/ Nezaměňovat „vzdělávat“ s „informovat“, jak prý instruuje EBU.
- 3/ Před „vzdělávacími rozhovory“ na ČT 24, kde toto divák ani nečeká, upřednostňovat „vzdělávací prezentace“ odborníkem oboru na ČT 2, kde to naopak divák čeká.
- 4/ Ono „bavit“ přenechat komerci, termín přeorientovat spíše na onoho „Shakespeara“.

IX/ HLÍDACÍ PES DEMOKRACIE? ALE DNES I MEDIOKRACIE!

Pro dnes spíše zklamaného občana toto smysluplné poslání médií vůbec, a TVS především, zní již dost vyčpěle. Ale smysl zůstává! Jen objektem hlídání a uhlídání přestává být pouze „správa“ společnosti, ale i média samotná. Nebezpečí mediokracie je celosvětově na vzestupu. I u nás!

Objevil se ale nový fenomén. Doposud televize výrazně pomáhaly k polit. úspěchu (viz třeba V. Železný) a o prezentaci ve vysílání byl mimořádný zájem. A najednou americký prezident D. Trump volby vyhrál navzdory hlavním médiím ztrácejícím důvěru. Nebo prezident M. Zeman v ČT již vystoupí výjimečně, našel si jiné možnosti. A trend bude pokračovat i u dalších, kteří si budou schopni zajistit „vlídnější“ (možná i profesionálnější) zacházení. A o co jsou ostré „zuby hlídacích psů“ nepříjemnější, o to je mediokracie (kam může spadat i „vlídnější“ zacházení) pro média samotná lákavější.

ÚKOLY:

ČT by svou profesionalitou měla být lídrem boje i proti nebezpečí mediokracie.

X/ SLUŽBA, NEBO PRESTIŽ? ANEB PROČ S KOMERČ. TELEVIZEMI VLASTNĚ NESPOLUPRACOVAT?

Hodně škod již napáchalo „zákonné“ zadání, že ČT musí připravovat „pořady pro všechny“. Nehledě k nespornosti tohoto úkolu, bylo by pro tel. diváka jistě lepší službou v ČT vyrábět a vysílat, co komerce nevyrábí a nevysílá. Jenže evidentně prestiž ČT je nesmyslně důležitější hodnotou než služba divákovi, a tak se nesmyslně bojuje! Vyrábí se pořady, které by být nemusely a zbytečně ukrajují z rozpočtu. Nasazují se stejné typy pořadů do stejných vysílacích časů v boji s komercí atp. Vždyť co je pro televizního diváka špatné na tom, že ČT třeba i prodá licenci k vysílání prestižního a sledovaného jejího archiv. pořadu a za takto vydělané peníze vyrobí nový pořad, který by jinak nevznikl? Divákovi se tak dostane obojího!

ÚKOLY:

S komerč. televizemi spolupracovat tak, aby šlo o výhodu především pro tel. diváka! (Samozřejmě to nejspíše sníží sledovanost TVS, ale o tu přece jde nikoliv prvořadě.)

XII/ „ČT ŠLAPE NA PATY TU NOVĚ, TU PRIMĚ...“ – JDE O DŮVOD K RADOSTI?

V médiích zcela obvyklý titulek, kterému ČT, při svobodě novinářské práce, zabránit nemůže, byť kvalifikace takového „novináře“ se rovná „kvalifikaci“ takého, který by srovnával návštěvnost ND s návštěvností kabaretu U Fleků. Jenže v ČT se z takového titulku dětinsky radují. Ale je opravdu proč se radovat? Pamatuji v zahraničí, že podstatný rozdíl ve sledovanosti TVS a komerce byl ukazatelem, správnosti zaměření té TVS.

ÚKOLY:

Nerozhledným novinářům nezadávat příčinu k nesmyslnému srovnávání a interním zaměstnancům k nepatřičným oslavám.

XIII/ VEŘEJNÁ SLUŽBA?!

Chválím ČT a Radu, že se konečně „veřejná služba“ začala definovat s využitím mezinárodně uznávaných cílů stanovených pro TVS (přísl. Zákon o tom je totiž příliš všeobecný). V minulosti se toto zásadní stanovisko řešilo spíše akcentem na jeho údajnou nedefinovatelnost, a tak i praktickou nepoužitelnost. Mezinárodní kritéria připomínám jen s mírnou vlastní modifikací i pro praktičtější využití.

Z hlediska obsahu vyráběných a vysílaných pořadů by ČT měla zajišťovat pořady:

- 1/ s podstatnými informacemi k rozvoji dem. společnosti
- 2/ posilující kladné lidské hodnoty (včetně vzdělanosti, kulturnosti, fyz. zdatnosti, náb. tolerance...)
- 3/ přibližující nám vlast i ostatní svět v podstatných a i hist. aspektech
- 4/ využívající, a tak i rozvíjející, nové technologie
- 5/ posilující audiovizuální paměť země (s potencionálem podstatné archivní hodnoty)
- 6/ jejichž životnost je alespoň asi desetiletá (pochopitelně kromě aktualit)

Problémem je, že ta kritéria nejsou praktičtěji zavedena v interním posuzování pořadů pro zařazení do výroby a akvizici. Natož aby je reflektovali novináři a diváci, a tak měli jasná vodítka v programových očekáváních.

Za důležité pokládám to časté „podstatné“. Jinak by se pod pláštikem naplňování třeba 3. kategorie mohly točit věci i zcela marginální jen proto, že se v naší vlasti dějí.

ÚKOLY:

- 1/ Kritéria permanentně cizelovat.
- 2/ Kritéria využívat v dramaturg. posuzování při zařazování do výroby a vysílání.
- 3/ Zavést zpětnou vazbu (alespoň přes internet) i pro reakce diváků pro hodnocení odvys. pořadů těmito kritérii (třeba pomocí pětistupňového „hvězdičkování“ atp.).
- 4/ Postarat se o takovou osvětu televizního diváka, že rozdíl mezi „placenou“ TVS a komercí „zdarma“ bude konečně(!) pochopen, což i po čtvrtstoletí vysílání obojího, jasné mnohým stále není a zodpovědnost za to musí vzít ČT!

ZÁVĚR:

Do koncepce o max. 18000 znacích (vč. mezer) se dostaly pouhé střípky z mnou zvažovaného přístupu k řízení ČT. Byť jsem i kritický, většiny zaměstnanců ČT si vážím, pracují, jak v nastavených pravidlech mohou a bojí se o své jisté! Radě dávám k dispozici své nadstand. tel. zkušenosti (i zahraniční), své „televizácké srdce“, nadšení i stále ještě dostatečnou energii. Radu vnímám jako inteligentního různospektrálního zástupce tel. diváka, která v jeho zájmu kontrolně i inspirativně „šlape“ GŘ na paty, což bych vítal jako neocenitelnou zpětnou vazbu.

(5-10 normostran A4 – s 18000 znaky včetně mezer z max. 18 000 možných splňují podmínky.)

V Praze, 27. března 2017

MgA. et MgA. Stanislav Vaněk